Review Of Research
Vol. 3, Issue. 2, Nov. 2013
ISSN:-2249-894X Available online at www. ror.isrj.org

ORIGINAL ARTICLE

बार्शी तालुक्यातून राज्यशास्त्र विषयात पदवी उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांच्या राजकीय सहभागाचा अभ्यास

□.टी.व्हनहुवे
सहाय्य□ प्राध्याप□ , श्रीमान भाऊसाहेब झाडबुके महाविद्यालय, बार्शी.

सारांश -

राज्यशास्त्र विषयातून पदवी उत्तीर्ण विद्यार्थ्याचा स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील सहभाग वाढविला तर विद्यार्थी विषय अभिरुची,अभिवृत्तीस योग्य दिशा मिळून भारतीय लोकशाही आणखी बळकट होण्यास मदत होईल...

प्रास्ताविक :-

बहुसंख्य विद्यार्थ्याचा राज्यशास्त्र हा आवडता विषय आहे,त्यामुळे राज्यशास्त्र विषयातून पदवी घेण्या-यांची संख्या बार्शी व इतर तालुक्यांमध्येही जास्त आहे.यापैकी बार्शी तालुक्यातून जे विद्यार्थी राज्यशास्त्रातून पदवी घेतात पुढे ते विद्यार्थी राजकीय सहभाग कितपत नोंदवितात ? यापैकी ग्रामपंचायत पंचायत समिती व जिल्हा परिषद मध्ये सहभागी प्रमाण किती आहे? महिलांचा सहभाग किती आहे? असे अनेक प्रश्न संशोधकांच्या मनात निर्माण झाले.या प्रश्नांची उत्तरे मिळविण्यासाठी संशोधकांने या विषयाची निवड केली आहे.या प्रश्नांची उत्तरे मिळविण्यासाठी संशोधकाने या विषयाची निवड केली आहे.

□ार्यात्मक व्याख्या :-

१) बार्शी तालुका :- सोलापूर जिल्हयातील ११ तालुक्यातील एक तालुका.
२) राजशास्त्र विषय :- वरिष्ठ विभाग कला शाखेतील अनेक विषयांपैकी एक विषय.
३) राजकीय सहभाग :- स्थानिक स्वराज्य संस्थामध्ये सदस्यत्व अथवा पद उपभोगलेले किंवा सदस्य अथवा पदावर अस□ारे.
४) शि□□ :- पदवी स्तरावर अध्यापन करणारे

संशोधनाचे गरज व महत्व :-

सदर संशोधनामुळे राज्यशास्त्र विषयातून पदवी व राजकीय संबंध यांचा अभ्यास होणार आहे.तसेच मुले व मुली यांचा राज□ीय संबंधाच्या अभ्यासाची तुलनाही होणार आहे.सदर संशोधन विद्यार्थी, शिक्षक व समाज यांना उपयुक्त व मार्गदर्शक ठरणार आहे.

संशोधनाची उद्दिष्टये :-

१) राज्यशास्त्र विषयातून पदवी उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांच्या स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील राजकीय सहभागाची माहिती मिळवणे.
२) राज्यशास्त्र विषयातून पदवी उत्तीर्ण पुरुष,स्त्री,यांच्या राजकीय सहभागाची तुलना करणे.

गृहीतक :-

राज्यशास्त्र विषयात पदवी उत्तीर्ण विद्यार्थी राजकीय सहभाग दर्शवितात.

संशोधनाची व्याप्ती व मर्यादा :-

१) प्रस्तुत संशोधन बार्शी तालुक्यापुरतेच मर्यादित आहे.
२) प्रस्तुत संशोधन राज्यशास्त्र विषयातून पदवी उत्तीर्ण विद्यार्थ्यापुरतेच मर्यादित आहे.
३) प्रस्तुत संशोधन २००५ साली राज्यशास्त्र विषयातून पदवी उत्तीर्ण विद्यार्थ्यापुरतेच मर्यादित आहे.

संशोधन साधने :-

१) विद्यार्थी प्रश्नावली.
२) पडताळा सुची.
३) सोशल नेटवर्कींग मिडीया.

नमुना निवड :-

बार्शी तालुक्यातील वरिष्ठ विभाग कला शाखेतून २००५ साली राज्यशास्त्र विषयातून पदवी उत्तीर्ण २५ विर्थ्याची लॉटरी पध्दतीने निवड करण्यात आली होती.

निष्कर्ष :-

स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील सक्रीय सहभागत्व दर्शविणारा तक्ता :-

-	पुरुष (एकूण १६)	स्त्री (एकूण ९)	एकूण (२५)
ग्रामपंचायत	०६	०२	०८
पंचायत समिती	०३	०१	०४
जिल्हा परिषद	०२	-	०२
एकूण	११	०३	१४

१) राज्यशास्त्र विषयातून पदवी घेणा-यापैकी एकूण ५६% म्हणजे २५ पैकी १४ विद्यार्थी राजकीय सहभागात सक्रीय असलेले दिसून आले.
२) राज्यशास्त्र विषयातून पदवी घेणा-यापैकी एकूण ६८.७५% पुरुष म्हणजे १६ पैकी ११ पुरुष राजकीय सहभागात सक्रीय असलेले दिसून आले.
३) राज्यशास्त्र विषयातून पदवी घेणा-यांपैकी एकूण ३३.३३% स्त्रिया म्हणजे ९ पैकी ३ स्त्रिया राजकीय सहभागात सक्रीय असलेले दिसून आले.
४) राज्यशास्त्र विषयातून पदवी घेणा-यांपैकी एकूण ३७.५% पुरुष म्हणजे १६ पैकी ६ पुरुष ग्रामपंचायत समितीमध्ये सक्रीय सहभागी असल्याचे दिसून आले.
५) राज्यशास्त्र विषयातून पदवी घेणा-यांपैकी एकूण २२.२२% स्त्रीया म्हणजे ३ पैकी २ स्त्रिया ग्रामपंचायत समितीमध्ये सक्रीय सहभागी असल्याचे दिसून आले.

६) राज्यशास्त्र विषयातून पदवी घेणा-यांपैकी १८.७५% पुरुष म्हणजे १६ पैकी ३ पुरुष पंचायत समिती मध्ये सक्रीय सहभागी असल्याचे दिसून आले

७) राज्यशास्त्र विषयातून पदवी घेणा-यापैकी एकूण ११.११% स्त्रिया म्हणजे ९ पैकी १ स्त्री पंचायत समितीमध्ये सक्रीय सहभागी असल्याचे दिसून आले.

८) राज्यशास्त्र विषयातून पदवी घेणा-यांपैकी एकूण १२.५% पुरुष म्हणजे १६ पैकी २ पुरुष जिल्हा परिषद समितीमध्ये सक्रीय सहभागी असल्याचे दिसून आले.

९) राज्यशास्त्र विषयातून पदवी घेणा-यांपैकी एकूण ०.००% पुरुष म्हणजे ९ पैकी ० स्त्रिया जिल्हा परिषद समित्यांमध्ये सक्रीय सहभागी असल्याचे दिसून आले.

१०) ९ पैकी ३ स्त्रिया राजकीय सहभागात सक्रीय असल्या तरी प्रत्यक्षात एकच स्त्री सक्रिय असून दोन स्त्रिया केवळ कागदोपत्री सक्रीय असल्याचे प्रत्यक्ष निरीक्षणातून दिसून आले.

शिफारशी :-

१) राज्यशास्त्र विषयातून पदवी उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांचा स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील सहभाग वाढावा यासाठी शिक्षकांनी विशेष प्रयत्न □रावेत.

२) राज्यशास्त्र विषयातून पदवी उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांचा स्थानिक स्वराज्य संस्थेतील सक्रीय सहभाग वाढविण्याबाबत विद्यार्थ्यांना योग्य मा□दर्शन मिळावे.

३) राजकीय सहभागातील स्त्रीयांचा सहभाग वाढविण्यासाठी शिक्षकांनी समाज उद्‌बोधन करावे.

संदर्भ :-

१) स.मा. - □□ - राज्यशास्त्राचा विकास
२) डॉ.सुनील माची - सामाजिक संशोधन पध्दती - डायमंड प्रकाशन इ २००८
३) भा.ल.भोळे - राजकीय सिध्दांत आणि विश्लेषण पिंपळापूरे प्रकाशन इ २००२